

ایران‌شناسی ایران دوست: نگاهی به زندگی و آثار ریچارد نلسون فرای^۱ (۱۹۲۰-۲۰۱۴)

فرای در بیرمنگام^۲ (ایالت آلاباما^۳ آمریکا) در خانواده‌ای سوئدی‌تبار زاده شد و، پس از زندگی پربار، به سن نود و چهار سالگی، در شهر بوستون درگذشت. او، در سال ۱۹۲۳، همراه با خانواده، به دانویل^۴ (ایالت ایلینویز^۵) نقل مکان کرد و تحصیلات دبیرستان را، به سال ۱۹۳۵، در همین شهر به پایان رساند و، همان سال، در دانشگاه ایلینویز در رشته فلسفه به تحصیل پرداخت و، همزمان، مطالعه در حوزه تاریخ را زیر نظر پروفیسور آلبرت هاو لایبایر^۶ پی گرفت. او، در سال ۱۹۳۹، با دفاع از دو رساله (تصوّف تا زمان غزالی^۷ در رشته فلسفه و آریایی‌ها در آسیای مرکزی^۸ در رشته تاریخ) در مقطع لیسانس با درجه عالی فارغ‌التحصیل شد و، یک سال بعد، در رشته تاریخ خاور نزدیک^۹ و شاخه تاریخ و زبان‌های سامی^{۱۰}، تحصیلات مقطع فوق لیسانس خود را در دانشگاه هاروارد به پایان برد.

(→ Shahbazi 1990, p.ix-x; Yarshater 2014; *Acta Iranica* 20, 1979, p. 168)

فرای، در دوره تابستانی دانشگاه پرینستون^{۱۱}، طی سال‌های ۱۹۳۸-۱۹۴۱، زبان عربی

1) Richard Nelson Frye

2) Birmingham

3) Alabama

4) Danville

5) Illinois

6) Albert Howe Lybyer

7) *Sufism until the time of Ghazzali*

8) *The Aryans in Central Asia*

9) Near Eastern History

10) History and Semitic

11) Princeton summer school

را نزد فیلیپ هیتی^{۱۲} و نبیه فارس^{۱۳}، زبان ترکی را زیر نظر والتر رایت^{۱۴}، و هنر اسلامی را نزد محمد آقاوغلو^{۱۵}، درس گرفت. نخستین کسی که شوق مطالعه ایران باستان را در فرای برانگیخت، آلبرت اومستد^{۱۶}، مؤلف تاریخ شاهنشاهی پارس^{۱۷}، بود. از دیگر دانشمندان و محققانی که فرای از آنان فیض برد می‌توان جورج کامرون^{۱۸}، نیلسون دبووآز^{۱۹} و ایرنست هرتسفلد^{۲۰} در شاخه هنر و باستان‌شناسی ایران و سرهارولد بیلی^{۲۱} در مطالعات زبان‌شناسی تاریخی به‌ویژه در عرصه زبان‌های ایرانی را نام برد.
 (→ Shahbazi 1990, p. ix-x, xii; Yarshater 2014)

فرای، در سال ۱۹۳۹، وارد دانشگاه هاروارد شد و، در بخش تاریخ، با رابرت بلیک^{۲۲}، متخصص تاریخ بیزانس و قفقاز، همکاری خود را آغاز کرد و، افزون بر آن، در انستیتوی هاروارد- پنچینگ^{۲۳} به ریاست سرگی ایسیف^{۲۴}، به مدت دو سال، مطالعات خود را در حوزه چین‌شناسی و تاریخ چین پی گرفت. همچنین، در این مدت، به مطالعه باستان‌شناسی چین و ژاپن روی آورد و در دوره‌های درسی زبان‌های سنسکریت و روسی و ایتالیایی شرکت کرد و به دانش زبانی خود افزود. فرای زبان فارسی را نزد محمد سمسار در سال ۱۹۴۲ فراگرفت و، به یاری او، به ترجمه تاریخ بخارا، اثر معروف نرشخی (۲۸۶-۳۴۷) همت گماشت و، در سال ۱۹۴۶، پس از دفاع از رساله‌ای با عنوان ترجمه و تحشیه تاریخ بخارای نرشخی، موفق به کسب درجه دکتری از دانشگاه هاروارد شد. یک سال بعد، زبان‌های سغدی و پهلوی را نزد پروفیسور هنینگ در مدرسه مطالعات شرقی و افریقایی^{۲۵} لندن فراگرفت و، همزمان، به توصیه بلیک، به یادگیری زبان ارمنی همت گماشت و مطالعه در حوزه هنر اسلامی را نیز نزد ریچارد ایتینگهاوزن^{۲۶} تکمیل کرد.
 (→ Shahbazi 1990, p.x-xi; Yarshater 2014)

12) Philip Hitti	13) Nabih Faris	14) Walter L. Wright
15) Mehmet Aqa-Oglu	16) Albert T. Olmstead	
17) <i>History of the Persian Empire</i> , Chicago, 1948	18) George Cameron	
19) Nelson C. Debevoise	20) Ernst Herzfeld	
21) Sir Harold Biley	22) Robert P. Blake	
23) Harvard-Yenching Institute	24) Sergei Elisseef	
25) School of Oriental and African Studies		
26) Richard Ettinghausen		

با آغاز جنگ دوم جهانی، فرای، در سال ۱۹۴۱، به واشنگتن انتقال یافت و سرپرست دفتر افغان^{۲۷} شد. او، یک سال بعد، به افغانستان رفت و، در میان قبایل افغان، به مدّت دو سال، مأمور کنترل فعالیت‌های آلمان و ژاپن شد. در همین زمان، به تدریس در دانشگاه حبیبیه^{۲۸} افغانستان مشغول شد و به مطالعه زبان‌های فارسی و روسی پرداخت. در سال‌های ۱۹۴۳ و ۱۹۴۴، طی سفرهای رسمی از کابل به قاهره، از آثار تاریخی مناطق آسیای مرکزی بازدید کرد. بازدیدهای محلی و دیدار با خاورشناسان برجسته‌ای همچون هانری کُربن^{۲۹} و هلموت ریتر^{۳۰} در سال‌های ۱۹۴۴ و ۱۹۴۵، شوق مطالعه و تحقیق درباره آسیای مرکزی را در او برانگیخت. (← بیات، ص ۴؛ p.x; 1990, SHAHBAZI; 2014, YARSHATER)

گستره پژوهش‌های ریچارد فرای حوزه آسیای مرکزی، قفقاز، فلات ایران، آسیای صغیر تا یونان را در بر می‌گیرد. در شاخه‌های زبان‌شناسی، باستان‌شناسی، ترک‌شناسی، و به طور کلی خاورشناسی، آثار ارزشمندی از او برجای مانده است. پژوهش‌های فرای در شاخه ایران‌شناسی تاریخ و فرهنگ ایران از اواخر هزاره دوم تا اوایل هزاره نخست پیش از میلاد تا چند قرن پس از ظهور اسلام و گسترش آن در ایران را شامل می‌شود. فرای، ضمن سفرهای پژوهشی، با خاورشناسان، زبان‌شناسان و چهره‌های ادبی از جمله ایلیا گرشویچ^{۳۱}، آرتور آربری^{۳۲}، هانری ماسه^{۳۳}، امیل بنونیست^{۳۴}، دومیناش^{۳۵}، والتر هیئتس^{۳۶}، هانس شیدر^{۳۷} و، در ایران، با علی‌اکبر دهخدا، محمد معین، پرویز ناتل خانلری، صادق هدایت، مجتبی مینوی، بزرگ علوی، سعید نفیسی، و بسیاری دیگر، دیدار و گفتگو داشت. از برجسته‌ترین شاگردان فرای می‌توان جان لیمبرت^{۳۸}، دیوید آتزر^{۳۹}، هوشنگ اعلم، یوسف آدامیک^{۴۰} را نام برد. (← تبریزنیا، ص ۲۰-۲۳؛ p.xi-xii; 1990, SHAHBAZI)

مهم‌ترین سمت‌ها و خدمات فرهنگی فرای به شرح زیر است: استادیار تاریخ و زبان‌شناسی تطبیقی دانشگاه هاروارد؛ استاد ایران‌شناسی دانشگاه هاروارد (کرسی آقاخان)؛

27) Afghan Desk

30) Hellmut RITTER

33) Henri MASSA

36) Walther HINZ

39) David UTZ

28) Habibiya College

31) Ilya GERSHEVITCH

34) Emile BENVENISTE

37) Hans H. SCHAEFER

40) Josef Adamik

29) Henry Corbin

32) Arthur ARBERRY

35) Père de MENASCE

38) John LIMBERT

استاد مهمان دانشگاه فرانکفورت، هامبورگ، و تاجیکستان؛ مدیر پژوهشگاه آسیائی^{۴۱} دانشگاه شیراز؛ مؤسس مرکز مطالعات خاورمیانه^{۴۲}، مؤسس کرسی آقاخان در رشته ایران‌شناسی^{۴۳} دانشگاه هاروارد؛ مؤسس کرسی هاگوب کورکیان در رشته ایران‌شناسی^{۴۴} دانشگاه کلمبیا؛ مؤسس کرسی آزای دُرانی در رشته فرهنگ هند و پاکستان در دانشگاه هاروارد؛ مدیر مجله مؤسسه آسیائی^{۴۵}؛ مؤسس انجمن ملی مطالعات و پژوهش ارمنستان^{۴۶}، سردبیر مجله‌های *Spelum* و *Artibus Asiae*. (← شهبازی ۱۳۸۳، ص ۱۲؛ 168, p. 1979, *Acta Iranica*)

فرای، به پاس خدمات ارزشمند در ایجاد کرسی تدریس زبان ارمنی و ارمنی‌شناسی در دانشگاه هاروارد، لقب «ارمنی افتخاری»^{۴۷} دریافت کرد و، در سال ۱۹۹۱، به کسب درجه دکتري افتخاری از دانشگاه تاجیکستان نایل آمد. علی‌اکبر دهخدا در سال ۱۳۳۲ (۱۹۵۳) به او لقب «ایران‌دوست» داد. همچنین، به پاس قدردانی از سال‌ها تلاش فرای در حوزه تاریخ و فرهنگ ایران، سیزدهمین جایزه ادبی و تاریخی دکتر محمود افشار یزدی در سال ۱۳۸۳ به او اهدا شد (تیریزنیا، ص ۲۰-۲۳؛ 1990, p.xi, *Shahbazi*). مجموعه‌ای از برخی مقالات فرای (سی مقاله) با پیشگفتار یحیی ماهیار نوابی، به کوشش مؤسسه آسیائی دانشگاه شیراز، در سال ۱۳۵۵ منتشر شد. جشن‌نامه‌ای^{۴۸} نیز، به مناسبت هفتادمین سال تولد او، به همت همکاران و شاگردانش، به سال ۱۹۹۲ در امریکا چاپ و منتشر شد. از ریچارد فرای تا سال ۲۰۰۵، حدود یازده عنوان کتاب و سیصد و بیست مقاله در مجلات و مجموعه‌های ایرانی و خارجی منتشر شد. شماری از این مقالات در دانشنامه ایرانیکا، دائرةالمعارف اسلام، دائرةالمعارف آمریکانا، دائرةالمعارف بریتانیکا، دائرةالمعارف تاریخ آسیا به چاپ رسیده است. از دیگر آثار او سیزده عنوان ویرایش، صد و چهل و شش

41) Asia Institute

42) Center for Middle Eastern Studies

43) Aga Khan chair of Iranian

44) Hagop Kevorkian Chair of Iranian Studies

45) *Bulletin of the Asia Institute*

46) National Association of Armenian Studies and Research

47) honorary Armenian

48) *Richard Nelson Frye Festschrift: essays presented to Richard Nelson Frye on his seventieth birthday*, by his Colleagues and students

عنوان نقد و بررسی، و دو مجموعه از کتیبه‌های ایرانی^{۴۹} در سال‌های ۱۹۶۱ و ۱۹۷۱ همچنین همکاری در تألیف و نگارش پیشگفتار بر آثار دیگران را می‌توان ذکر کرد. مجموعه آثار فرای را می‌توان به دو حوزه تاریخ و فرهنگ ایران و آسیای مرکزی تقسیم کرد. در فهرست به برخی از آثار فرای در هر دو حوزه به ترتیب تاریخ تألیف آنها اشاره می‌شود.

گزیده کتاب‌ها

تاریخ بخارا *The History of Bukhara, Narshakhi, 1954*، که نخستین اثر فرای به شمار می‌رود، عنوان رسالۀ دکتری او در سال ۱۹۴۶ است. ابوبکر محمد بن جعفر نرشخی این کتاب را به نام نوح بن نصر سامانی (حکومت: ۳۳۱-۳۴۳) به عربی تألیف کرد. سپس، در اوایل قرن ششم هجری، ابونصر احمد بن محمد نصرالقبایوی آن را به فارسی برگرداند. تاریخ بخارا مهم‌ترین و قدیم‌ترین تاریخ محلی برجای مانده از آن منطقه است. فرای تاریخ بخارا را، از متن فارسی، به انگلیسی ترجمه کرد و، همراه با مقدمه و یادداشت‌هایی مفصل و ضمایم، در سال ۱۹۵۴ به چاپ رساند.

میراث ایران، *Heritage of Persia, 1962*، درباره تاریخ ایران پیش از اسلام تا استیلای مسلمانان. نویسنده بر آن است که فرهنگ آغازین اسلامی ایران ادامه تمدن ساسانی بوده است، بدین معنی که استیلای اعراب نتوانست در بنیاد خصلت ایرانی تغییر چندانی پدید آورد. برگردان فارسی این کتاب به قلم مسعود رجب‌نیا با عنوان میراث باستانی ایران (تهران ۱۳۸۳) به چاپ رسید.

بخارا، دستاورد قرون وسطی *Bukhara, the Medieval Achievement, 1963*. بخارا یکی از مراکز مهم فرهنگ و ادب و هنر ایران و پایتخت پادشاهان سامانی در قرن‌های سوم و چهارم هجری بوده است. در این کتاب، فرای، با رجوع به اسناد و مدارک کهن و منابع معتبر و سفالینه‌ها همچنین با بهره‌جویی از زبان‌شناسی تطبیقی و مردم‌شناسی و جغرافیای طبیعی، تاریخ جامع این شهر را از نظر سیاسی و اجتماعی و همچنین ادبی و هنری نوشته است. این کتاب در مجموعه مراکز تمدن، به قلم محمود محمودی به فارسی ترجمه شد و (تهران ۱۳۴۸) به چاپ رسید. (← فرای ۲، ص ۹-۱۴)

عصر طلائی ایران *The Golden Age of Persia, 1975*. بنا به اظهار فرای، این اثر، در واقع، دنباله میراث ایران و ناظر به بیان دیدگاه‌های مردم سرزمین‌های فتح شده درباره اعراب و آیین اسلام است. فرای بر آن است که ایرانیان مسلمان، از طریق اسلام، جهان‌بینی فرهنگی پرباری را پدید آوردند. به نظر او، تاریخ ایران و اسلام فرایندی پیوسته است و نقش ایرانیان در تبدیل اسلام به دین و تمدنی جهانی مؤثر و تعیین‌کننده بوده است. برگردان فارسی این اثر، با عنوان *عصر زرین فرهنگ ایران*، به قلم مسعود رجب‌نیا (تهران ۱۳۶۳) منتشر شد. (← فرای ۳، ص ۱۳-۱۵؛ Shahbazi 1990, p.xiv)

تاریخ ایران باستان، *The History of Ancient Iran (1983)*. در این کتاب، فرای کوشیده است زوایای تاریک تاریخ ایران باستان و سرزمین‌های پیرامون آن را روشن سازد. از ویژگی‌های مهم آن پژوهش در حوزه‌های گوناگون از جمله دولت‌های یونانی باختری، هند و سکایی، حکومت‌های پراکنده در پیرامون فلات ایران و خلیج فارس و بین‌النهرین و عربستان و بسیاری نقاط دیگر است. نویسنده همچنین از نتایج کاوش‌های باستان‌شناسان شوروی در ترکمنستان و ازبکستان و تاجیکستان و کوشش‌های فرانسویان در جستجوی آثار فرهنگ کوشانیان و هفتالیان و بوداییان در افغانستان امروزی نیک سود جسته است. ترجمه فارسی این کتاب، به قلم مسعود رجب‌نیا، با عنوان *تاریخ باستانی ایران (تهران ۱۳۸۰)* منتشر شد. (← فرای ۱، صفحات دوازده- سیزده)

میراث آسیای مرکزی *The Heritage of Central Asia, 1996*. از گذشته‌های دور، نام تاریخی و جغرافیای تاریخی آسیای میانه یا آسیای مرکزی خراسان و ماوراءالنهر بوده و این منطقه، پس از غلبه ترکان، ترکستان نامیده شده است. خراسان بزرگ و ماوراءالنهر، در طول تاریخ خود، بخشی از سرزمین‌های ایرانی بوده است؛ اما، در چند قرن اخیر به‌ویژه پس از افول قدرت صفویان، پاره‌هایی از این سرزمین از ایران جدا شد. دستگاه فرهنگی شوروی سخت کوشید تا برای آسیای میانه هویتی جدای از هویت ایرانی تعریف کند. فرای نشان می‌دهد که ترکستان همیشه ترکستان نبوده است. در این اثر، میراث فرهنگی سرزمین‌های خراسان بزرگ و ماوراءالنهر از گذشته تا استیلای ترکان بررسی شده است. این کتاب به قلم اوآنس اوآنسیان، با عنوان *میراث آسیای مرکزی و فرهنگ ایرانی*، به فارسی ترجمه و (تهران ۱۳۸۶) منتشر شد. (← ملک‌زاده، ص ۵۹-۶۰)

ایران بزرگ‌تر، یک اُدیسه قرن بیستم، *Greater Iran, a 20th Century Odyssey, 2005*، عنوانی است که فرای برای زندگینامه خود برگزیده است. وی، در این کتاب، به جهانی وسیع‌تر از ایران کنونی نظر دارد- جهانی که، از یک سو، به بخش‌های غربی آناتولی و قفقاز و، از سوی دیگر، به مشرق چین می‌رسد؛ از شمال به استپ‌های روسیه و سیبری و از جنوب به خلیج فارس و دریای عمان و اقیانوس هند محدود می‌شود. مؤلف، در آن، شرح زندگی خود را از اوایل جنگ دوم جهانی، هنگام مأموریت به افغانستان، آغاز می‌کند و گزارشی مفصّل از پژوهش‌ها، سفرها، و یافته‌های خود به دست می‌دهد. (← بیات، ص ۴-۵)

گزیده مقاله‌ها (معرفی مقاله‌های فرای در نشریات ایران و افغانستان)

- «مطالعات شرق‌شناسی در افغانستان»، آریانا، سال ۳ (۱۳۲۳-۱۳۲۴)، ص ۲۵۴-۲۵۸.
«به یاد پروفیسور هرتسفلد»، یادگار، سال ۵، ش ۱ و ۲، ۱۳۲۷-۱۳۲۸، ص ۱۱۱-۱۱۴.
«سفر بیابانک و سیستان و بلوچستان»، دانش، سال ۲ (۱۳۲۹-۱۳۳۱)، ص ۵۲۸-۵۳۲.
«تطبیق لهجه‌های خوری و بلوچی»، مهر، سال ۸ (۱۳۳۱)، ص ۱۴۲-۱۴۴ و ۲۱۷-۲۲۱.
«تاریخ نیشابور (قسمتی از ترجمه فارسی)»، فرهنگ ایران زمین، سال ۱ (۱۳۳۲)، ص ۳۴۷-۳۶۲.
«اندرزنامه کاپوس بن اسکندر بن کاپوس بن وشمگیر»، ترجمه ایرج افشار، فرهنگ ایران زمین، سال ۲ (۱۳۳۳)، ص ۲۷۲-۲۸۰.
«سنگ نبشته پارتی کل جنگ‌گاه»، نشریه انجمن فرهنگ ایران باستان، سال ۴ (۱۳۴۲)، ش ۱، ص ۳۸-۴۱.
«پارت در زمان اردوان سوم»، نشریه انجمن فرهنگ ایران باستان، سال ۴ (۱۳۴۲-۱۳۴۳)، ص ۳۵-۳۷.
«ظهور زبان فارسی جدید»، راهنمای کتاب، سال ۸ (۱۳۴۴)، ص ۶۲-۶۳.
«نظریات جدید درباره تاریخ اسلام» (سخنرانی فرای در دانشگاه تبریز)، ترجمه جواد سجّادیّه، نشریه دانشکده ادبیات تبریز، سال ۱۹ (۱۳۴۶)، ص ۲۵-۳۵.
«بوروکراسی در ایران قدیم»، باستان‌شناسی و هنر ایران، ش ۷-۸ (۱۳۵۰)، ص ۳۳-۳۵.

- «دخمه‌های اصطخر و کوه نقش رستم»، سومین کنگره تحقیقات ایرانی، تهران ۱۳۵۲، ص ۱۷۱-۱۷۶.
- «ظهور زبان فارسی جدید»، خرد و کوشش، سال ۴ (۱۳۵۱)، ش ۱، ص ۱۶-۲۱.
- «انتشار زبان فارسی در آسیای مرکزی»، پژوهشنامه مؤسسه آسیایی، ش ۲ (۱۳۵۷)، ص ۸۳-۸۷.
- «دین در فارس عهد هخامنشی»، چهارمین کنگره تحقیقات ایرانی (۱۳۵۲)، ص ۲۱۸-۲۲۱.
- «سازمان‌های شاهنشاهی هخامنشی»، ترجمه ع. شاپور شهبازی، پژوهش‌های هخامنشی، تهران ۱۳۵۴، ص ۲۳-۳۶.
- تاریخ ایران: از اسلام تا سلاجقه، ترجمه حسن انوشه، تهران ۱۳۶۵، ص ۲۵۷-۲۶۳.
- «ایران شرقی و آسیای مرکزی» (فصلی از کتاب تاریخ ایران باستان*)، ترجمه هایده معیری، تحقیقات تاریخی، ش ۶-۷ (۱۳۷۱)، ص ۲۹۷-۳۳۸.
- «هویت ایرانی در دوران باستان»، ایران‌نامه، سال ۱۲، ش ۳، ص ۴۳۱-۴۳۷.
- «گذری در جغرافیای تاریخی آسیای مرکزی» فصل اول میراث آسیای مرکزی**، ترجمه حبیب برجیان، ایران‌شناخت، ش ۱۴ (۱۳۷۸)، ص ۱۵۰-۱۷۷.
- «میراث آسیای مرکزی: از عهد باستان تا استقرار ترکان» ترجمه حبیب برجیان، ایران‌شناسی، سال ۱۱ (۱۳۷۸)، ص ۹۰۸-۹۱۷.
- «سرنوشت زردشتیان در شرق ایران»، نگاه نو، ش ۵۲ (۱۳۸۱)، ص ۴۶-۵۳.
- «Founder Myths in Iranian History»، 2003، نامه ایران باستان، سال ۲ (۱۳۸۱)، ش ۱، ص ۱۹-۲۱.
- «میراث هخامنشیان در دوره ساسانی»، آناهید، ش ۷ (۱۳۸۴)، ص ۳۸-۴۲.

منابع

بیات، کاوه، «در جست‌وجوی ایران»، جهان‌کتاب، سال ۱۰ (۱۳۸۴)، ش ۷، ص ۴-۵، ۱۳۸۴.

*) *History of Ancient Iran*, 1983

**) *The Heritage of Central Asia*, 1996.

تبریز، مجتبی، «پروفسور ریچارد فرای و دریافت جایزه ادبی و تاریخی دکتر محمود افشار یزدی»، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، سال ۷، ش ۱۲، ص ۲۰-۲۳.

فرای (۱)، ریچارد نلسون، تاریخ باستانی ایران، ترجمۀ مسعود رجب‌نیا، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، تهران ۱۳۸۲.

— (۲)، بخارا، دستاورد قرون وسطی، ترجمۀ محمود محمودی، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران ۱۳۴۸.

— (۳)، عصر زرین فرهنگ ایران، ترجمۀ مسعود رجب‌نیا، سروش، تهران ۱۳۶۳.

ملک‌زاده، مهرداد، «میراث تاریخی و فرهنگی آسیای میانه»، نامۀ ایران باستان، سال ۱ (۱۳۸۰)، ش ۲، ص ۵۹-۶۴.

Acta Iranica 20 (1979), Biobibliographies de 134 savants, E.J. Brill, Leiden.

Shahbazi, A. Sh. (1990), "Richard Nelson Frye: An Appreciation", *Aspect of Iranian Culture: in honour of Richard Nelson Frye*, Series Bulletin of the Asia Institute, New series vol.4, Iowa State university, Ames, Iowa.

ترجمۀ فارسی: شهبازی، شاپور، «تقدیر از ریچارد نلسون فرای»، ترجمۀ مرتضی ثاقب‌فر، سیزدهمین جایزه ادبی و تاریخی دکتر محمود افشار یزدی اهدا شده به دکتر ریچارد نلسون فرای، تهران ۱۳۸۳.

YARSHATER, Ehsan, (2014), "Richard Nelson Frye (January 10, 1920-March 27, 2104)", *Encyclopaedia Iranica online*.

یلدا شکوهی

حذف کرسی ایران‌شناسی دانشگاه مونیخ

از ترم زمستانی ۲۰۱۳ / ۲۰۱۴ کرسی ایران‌شناسی دانشگاه مونیخ حذف شد. شورای دانشکده علوم فرهنگی روز ۱۶ نوامبر ۲۰۱۲ تصمیم گرفته بود از کرسی ایران‌شناسی خود چشم‌پوشی کند. پیش از آن، ریاست دانشگاه از این شورا خواسته بود، به انتخاب اعضا، دو کرسی را برای حذف پیشنهاد کند. بدین قرار، از این پس، نماینده ایران‌شناسی در دانشگاه مونیخ «همکاران علمی» بدون استاد خواهند بود. رئیس جدید این بخش خانم هیدی والشیر (Heidi Walcher) است. حذف کرسی ایران‌شناسی نه تنها به این رشته که به اعتبار علمی انستیتوی خاور نزدیک و میانه دانشگاه مونیخ لطمه جدی می‌زند. در بیانیۀ ای که شورای دانشکده به همین مناسبت صادر کرده، ضمن اظهار تأسف بسیار، از آن سخن رفته که، بدون ایران‌شناسی، اصولاً معنای مطالعات مربوط به خاور نزدیک و میانه در محلّ تردید است.

داستان‌خوانی نویسندگان آلمانی زبان در دانشگاه شهید بهشتی

روز ۱۷ اردیبهشت ۱۳۹۳، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید بهشتی میزبان سه نویسنده از سه کشور آلمانی زبان - فرانتس هولر (Franz Hohler) از سویس، داوید واگنر (David Wagner) از آلمان، و زابینه گروبر (Sabine Gruber) از اتریش - بود. اینان، در جمع دانشجویان گروه زبان و ادبیات آلمانی، درباره ادبیات سخن گفتند و هریک نمونه‌هایی از آثار خود را به زبان اصلی قرائت کردند. از این سه تن، فرانتس هولر، پیش‌تر از طریق ترجمه، به خوانندگان ایرانی معرفی شده بود. از او، مجموعه کاروان تپه کوزه شیر: داستان‌های گروتشک به ترجمه ناصر غیائی؛ یک جفت چکمه برای هزارپا، مجموعه داستان کوتاه ترجمه علی عبداللّهی؛ غافلگیری در پاریس و داستان‌های دیگر، ترجمه الهام مقدّس به فارسی ترجمه شده است. در کارنامه فرانتس هولر گونه‌های متعدّد ادبی از قبیل شعر و نمایشنامه و داستان جلب نظر می‌کند. اما وی شهرت خود را بیشتر مدیون متون کوتاه است. او را استاد داستان‌های موجز و مختصر می‌دانند، که گاه فقط در چند سطر بیشتر به شیوه طنز، پیام انسان‌دوستانه نویسنده را به مخاطب می‌رسانند. هولر در ادبیات کودک نیز ید طولایی دارد و آثار بسیاری در این حوزه منتشر کرده است.

سعید رضوانی

